

Uchwała z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 37/11

Sędzia SN Jacek Gudowski (przewodniczący)

Sędzia SN Teresa Bielska-Sobkowicz (sprawozdawca)

Sędzia SN Krzysztof Strzelczyk

Sąd Najwyższy w sprawie egzekucyjnej z wniosku P.-M. Banku Spółdzielczego w Z. przeciwko dłużnikowi Cezaremu C. o egzekucję świadczenia pieniężnego, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 13 lipca 2011 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowieniem z dnia 25 marca 2011 r.:

"Czy komornik sądowy prowadzący postępowanie egzekucyjne uprawniony jest do prowadzenia egzekucji w zakresie kosztów postępowania egzekucyjnego, gdy nie ma postanowienia komornika o ustaleniu wysokości tych kosztów?"

podjął uchwałę:

Egzekucja kosztów niezbędnych do celowego przeprowadzenia egzekucji jest dopuszczalna po wydaniu postanowienia o ich ustaleniu.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w Piszku postanowieniem z dnia 17 września 2010 r. oddalił skargi dłużnika Cezarego C. na czynności komornika sądowego stanowiące wezwanie do zapłaty należności w części dotyczącej prowadzenia egzekucji kosztów postępowania egzekucyjnego oraz zajęcie wierzytelności przysługującej dłużnikowi, a ponadto oddalił jego wniosek o umorzenie postępowania w części dotyczącej prowadzenia egzekucji kosztów postępowania egzekucyjnego.

Dłużnik zaskarżył to postanowienie zażaleniem w części dotyczącej egzekucji kosztów postępowania egzekucyjnego, zarzucając, że prowadzenie egzekucji kosztów postępowania egzekucyjnego jest niedopuszczalne, nie zostało bowiem wydane postanowienie o ich ustaleniu.

Przy rozpoznawaniu zażalenia Sąd Okręgowy w Olsztynie powziął poważne wątpliwości, które przedstawił w zagadnieniu prawnym przytoczonym na wstępie. Podniósł, że w przepisach dotyczących postępowania egzekucyjnego nie ma wyraźnego uregulowania, czy ustalenie kosztów egzekucji przez komornika następuje przy zawiadomieniu dłużnika o wszczęciu egzekucji, czy przy dokonywaniu zajęcia. Zdaniem Sądu, postanowienie w tym przedmiocie wydawane na podstawie art. 770 k.p.c. powinno zapaść w końcowej fazie egzekucji, dopiero bowiem wówczas znane są ostateczne koszty tego postępowania. Nie jest natomiast jasne, czy wstępne ustalenie przez komornika kosztów, które podlegają ściągnięciu razem z dochodzonym roszczeniem, powinno mieć formę postanowienia oraz czy w ogóle możliwa jest egzekucja kosztów postępowania egzekucyjnego w sytuacji, w której nie ma postanowienia o ustaleniu wysokości tych kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 770 k.p.c., koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji obciążają dłużnika. Koszty te ściągają się wraz z egzekwowanym roszczeniem, a koszt egzekucji ustala postanowieniem komornik, jeśli przeprowadzenie egzekucji należy do niego. Z art. 770¹ k.p.c. wynika natomiast, że prawomocne postanowienie komornika w przedmiocie kosztów podlega uprawomocnieniu się bez potrzeby zaopatrywania go w klauzulę wykonalności. Zestawienie tych przepisów jednoznacznie wskazuje, że egzekucja kosztów niezbędnych do celowego przeprowadzenia egzekucji jest dopuszczalna po wydaniu postanowienia o ich ustaleniu. Stanowisko takie zajął zresztą Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 4 października 1990 r., III CZP 51/90 (OSP 1991, nr 5, poz. 111).

Trafnie Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że ustalenie kosztów postępowania egzekucyjnego może nastąpić w zasadzie dopiero po zakończeniu egzekucji, dopiero bowiem wówczas wiadomo, jakie koszty zostały poniesione. Nie można co prawda wykluczyć sytuacji, że możliwe jest wcześniejsze częściowe ustalenie kosztu pewnego etapu postępowania egzekucyjnego, jednak całkowity koszt egzekucji można ustalić dopiero po jej zakończeniu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 1995 r., III CZP 182/95, OSNC 1996, nr 6, poz. 76). Tymczasem, jak wskazał Sąd Okręgowy, powołując się na znaną z urzędu praktykę komorników, już w zawiadomieniu o zajęciu dłużnicy wzywani są do zapłaty

kosztów, które ściągane są bez wydawania postanowienia o ich ustaleniu. Należy jednak zaznaczyć, że w art. 770 i 770¹ k.p.c. występuje istotna różnica terminologiczna; w art. 770 chodzi o „ściągnięcie kosztów” wraz z dochodzonym roszczeniem, a w art. 770¹ o wykonanie postanowienia komornika w przedmiocie kosztów, stanowiącego podstawę do ich wyegzekwowania.

Koszty wskazywane w zawiadomieniu o wszczęciu egzekucji ściąga się wraz z dochodzonym roszczeniem, nie podlegają one zaś egzekucji. Ściągnięcie kosztów jest czynnością faktyczną, a jej dokonanie wynika z ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191 – dalej: "u.k.s.e."). Ustawa ta określa wysokość opłaty egzekucyjnej, nie pozostawiając komornikowi swobody także co do samego faktu jej pobrania. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 października 2002 r., III CZP 65/02 (OSNC 2003, nr 7-8, poz. 100) wskazał, że opłata egzekucyjna jest należnością przymusową, a żądanie jej uiszczenia jest realizacją uprawnienia o charakterze publicznoprawnym. Pobieranie zatem takiej opłaty, ściąganej wraz z dochodzonym roszczeniem, następuje bez potrzeby wydawania postanowienia o ustaleniu kosztów i prowadzenia osobnej egzekucji w celu ich ściągnięcia. Takie stanowisko prezentowane jest także w doktrynie.

Brak potrzeby wydawania postanowienia o ściągnięciu opłaty egzekucyjnej wynika *a contrario* z art. 49 ust. 3 i 4 u.k.s.e. Przepisy te określają wyraźnie wypadki, w których pobranie opłaty wymaga wydania postanowienia wzywającego wierzyciela lub dłużnika do ich uiszczenia należności z tego tytułu. Postanowienia te po uprawomocnieniu się podlegają wykonaniu w drodze egzekucji bez zaopatrywania w klauzulę wykonalności. W innych zatem wypadkach do ściągnięcia opłat egzekucyjnych postanowienie komornika nie jest potrzebne.

Na koszt egzekucji, oprócz opłaty egzekucyjnej, składają się także zaliczki na pokrycie wydatków (art. 39 i 40 u.k.s.e.) oraz należności pełnomocnika strony lub strony działającej bez pełnomocnika. Wypadki, w których komornik wydaje postanowienie w związku z pobraniem zaliczki określają art. 41 oraz 42 w związku z art. 49 ust. 3 u.k.s.e. W innych zatem wypadkach należności z tego tytułu podlegają ściągnięciu wraz z dochodzonym roszczeniem. Te same zasady dotyczą ściągnięcia opłat za czynności adwokatów i radców prawnych za czynności w postępowaniu egzekucyjnym, ostateczne zaś rozliczenie kosztu egzekucji następuje w postanowieniu określonym w art. 770 k.p.c.

Z tych względów rozstrzygnięto zagadnienie prawne, jak w uchwale (art. 390 k.p.c.).